

**CONCILIO||RVM QVATVOR GENE=||ralium. Niceni.
Constantinopolitani. Ephesini. et Calce=||donensis. Que
diuus Gregorius magnus tanq[uam]|| quatuor Euangelia
colit ac veneratur.||**

Merlin, Jacques

Coloniae, 1530

VD16 M 4842

Co[n]ciliu[m] Toletanu[m] primu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72934)

delissima (si fieri potest) intra octavas defuncti sub diligentia p̄tis ep̄i pagatur. Dehinc ad metropolitanani notitiā habita ordinate districtio deferat, vt eius electione talis p̄sona ordināde domus ecclesiasticæ procuret, q̄ vel cōsueta clericis stipēdia dispēset, & creditax sibi res (si forsitan tarditas in ep̄iscopo ordinādo successerit) metropolitano cōgruis tēporib⁹ reddere possit rationē, vt sub hac salubri cōstitutōe clerici stipēdijs suis omnino contenti labores nō diripiāt ep̄i decedētis, & in vacuā eccl̄iæ domum futurus p̄t̄ifex nō sine dolore succedat, sed magis de p̄decessoris sui dimisso possit & ipse gaudere, & alijs ministrare.

III. ¶ Simili quoq; modo parentibus & propinquis decedentis ep̄i, si intestatus obierit denunciet, vt sine metropolitani vel cōprouincialiū sacerdotū cōsciētia, nihil de rebus defuncti occupare p̄tentet, ne forte cū h̄ereditarijs rebus etiā aliqua ad ecclesiā p̄tinentia vel pmixta vsurpēt, sed vsq; ad ordinatiōē futuri expectēt at̄istitis, aut certe (si lōgū fuerit) ad metropolitanani (vt dictū est) ordinatiōē recurrāt. Si quis aut cōtemptor diuini timoris cōtra h̄æc sc̄tā synodica clericus quisq; vel laicus venire ip̄obāmente tētauerit, & cōiōne & cōsortio priuet ecclesiā, quia durū est vt ad illā cōueniat quā expoliare nō metuit, nisi forte sp̄ū meliōre correptus dū à p̄sumptione cessauerit, recuperet indulgētiam. Si aut rationabiliter modestaq; vnusquisq; repetit quod sibi iure debetur, ei absq; aliqua animaduersione à metropolitano vel cui iniunxerit, aut res, aut ratio non negetur. Hos aut oēs cōstringūt, qui tam in p̄æteritū q̄ in futurum res ecclesiæ vel ep̄i vsurpātes diripuerint.

III. ¶ Illud etiā prouido cōsilio decernētes, vt quia sæpe sanctorū antistitū p̄ absentiam commendatoris ep̄i exequiæ differunt, ita vt venerāda pontificis mēbra dum tardius funerant in iuriā omnino subiaccāt, ep̄s qui post mortē fratris ad sepeliēdum eū solet inuitatus occurrere infirmū magis & adhuc in corpore positū admonitus visitare nō differat, vt aut de reuelatione sacerdotis amplius gaudeat, aut certe de ordinatiōe domus suæ fratrem admoneat, eiusq; pbabile voluntatē in effectū transmittat ac recedentē à seculo oblatū i eius cōmēdatione sacrificiū deo offerēs mox sepulturæ tradat diligentissime & supius constituta canonice nō differat adimplere. Si aut (vt fieri solet) antistes repentino obitu decesserit, & collimitanei sacerdotēs de longinq; minime ad eē potuerint, vno die tm̄ cū sua nocte exanimatū corpusculū sacerdotis maneat, nec sine frat̄e ac religiosorū frequētia, vel psallentiū excubatiōe seruatiū, à p̄b̄ris cū om̄i diligētia in loco cōditū seorsum nō itatim humet, sed honore cōmēdēt, donec sine mora inuitato vndecūq; p̄t̄ifex ab ip̄so (vt cōdecet) solēniter tumulet, vt & iniurię tollat occasio, & mos antiquus i sepeliēdis sacerdotib⁹ obseruet.

V. ¶ Hoc etiā placuit, vt vagus atq; instabilis clericus, siue etiā in diaconi ministerio v̄ p̄b̄ri officio cōstitutus, si ep̄i à q̄ ordinatus est p̄ceptis nō obediērit, vt in delegata sibi ecclesiā officii depēdat assiduū q̄ vsq; in vitio pmāserit, & cōmuniōne & honore priuetur.

VI. ¶ Vt nullus alienū clericū secundū decreta canonū sine cōsensu ep̄i sui audeat ordinare, sed nec vllū sc̄tōrū sacerdotū quispiā ordinet, qui locale se futurū primitus nō spoponderit, vt p̄ h̄æc nullus à regula vel disciplina ecclesiastica deuiare pmittat impune. Celsius in Chr̄i noīe ep̄s subscripsi, Setabius ep̄s subscripsi, Benagius ep̄s subscripsi, Ampelius ep̄s subscripsi, Sallustius archidiaconus vicarius dñi mei Marcelli ep̄iscopi subscripsi.

Incipiunt capitula concilii Toletani primi.

¶ De p̄b̄ris & diaconibus si post ordinatiōē filios genuerint.	1	¶ Vt nulla professa vel vidua absente sacerdote in domo sua sacerdotale officii v̄ lucernale impleat.	9
¶ Vt p̄nitens (si necessitas cogat) lector aut hostiarius fiat.	2	¶ Vt nullus obligatum cuiquam absq; consensu domini vel patroni clericum faciat.	10
¶ De his qui viduas acceperit, ne diaconi efficiantur.	3		
¶ Vt subdiaconus si defuncta vxore aliā duxerit, hostiarius fiat.	4	¶ Vt si quis potentum expoliauerit quemlibet & admonēte ep̄iscopo non reddiderit excōmunicetur.	11
¶ Vt si cuiuslibet ordinis clericus tardius ad ecclesiā venerit deponatur.	5	¶ Vt nullus clericus ab ep̄iscopo recedat & ad alium se tranferat.	12
¶ Vt religiosa puella virorum familiaritatem in domo non habeat.	6	¶ De his qui ecclesiā intrant, & nō communcant, vt excōmunicētur.	13
¶ Vt clericus cuius vxor peccauerit preter necem potestātē habeat distringendi eam, & cū ea cibum non sumat.	7	¶ De eo qui acceperit Eucharistiam, & non sumpsērit, vt sacrilegus repellatur.	14
¶ De eo qui post baptismū militauerit, vt ad diaconatū non pmittatur.	8	¶ De his qui excōmunicantur à sacerdotibus, vt nullus ad eos accedat.	15

S 4 ¶ Vt de-

Concilium Toletanum primum.

¶ Ut deuota si adulterata fuerit decem annos pœniteat, si maritum duxerit, non permittendam ad pœnitentiam, nisi maritus decesserit 16 ¶ De eo qui vxorem habet, si concubinam habuerit, non communicet 17 ¶ Si vidua Episcopi, presbyteri, vel diaconi	maritum acceperit 18 ¶ Si sacerdotis, vel diaconi, filia religiosa peccauerit, in fine tantum communicet. 19 ¶ Ut nullus præter Episcopum chryisma conficiat. 20 ¶ De regulis fidei Catholicæ contra Priscilianos. 21

Incipit Concilium primum Toletanum: de re

& octo epoz tpe Honorij & Archadij Stilicone consule habitum.

E

CONVENIENTIBVS EPISCOPIBVS IN ECCLESIA TOLETO, id est, Patrono, Marcello, Alitiano, Aphrodisio, Iocundo, Olympo, Seuero, Astutio, Helario, Lampadio, Eustochio, Exuperatio, Sereno, Floro, Leporio, Aureliano, Lampiade Gallia, Lucentio. His conuentus municipijs Celenis actus est, isti sunt qui in alijs gestis aduersus Priscilliani sectatores, & hæresim quam astruxerat libellarem dedere sententiam. Confidentibus presbyteris, assistantibus diaconibus, & cæteris qui intereant concilio congregatis patronus episcopus dixit. Quoniam singuli cepimus in Ecclesijs nostris facere diuersa, & inde tanta scandala sunt, quæ vsq; ad schisma perueniunt, si placet communi concilio, decernamus quid ab omnibus episcopis in ordinandis clericis sit sequendum. Mihi autem placet constitutum primum Nicæni Concilij perpetuo esse seruandum, nec ab hoc esse recedendum. Vniuersi episcopi dixerunt, hoc nobis placet, ita vt si quis cognitis gestis Nicæni Concilij aliud quàm statutum est facere præsumperit, & non in eo perseverandum putauerit, tunc excommunicatus habeatur nisi per correptionem fratrum emendauerit errorem.

Capitulum Primum.

- F** ¶ Placuit, vt diacones si vel integri, vel casti sint, & continentis vitæ, etiam si vxores habeant in ministerio constituentur, ita tamè vt si qui etiam ante interdictum quod per priores ante nos episcopos constitutum est incontinenter cum vxoribus vixerint, presbyteri honore non cumulentur, si quis vero ex presbyteris ante interdictum filios suos suscepit de presbytero ad
- G II** ¶ Item placuit, vt pœnitentes non admittantur ad clericum, nisi tantum (si necessitas, aut vsus exegerit,) inter hostiarios deputent, vel inter lectores, ita vt Euangelia, aut Apostolum non legant. Si qui autem ante ordinati sunt diacones inter subdiacones habeantur, ita vt manum non imponant, nec sacra contingant. Ex eo vero pœnitente dicimus qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus grauissimisq; peccatis publicam pœnitentiam gerens sub concilio diuino fuerit reconciliatus altario,
- H III** ¶ Item constituit sancta synodus, vt lector fidelis si viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper lector habeatur, aut forte subdiaconus.
- I IIII** ¶ Subdiaconus autem defuncta vxore si vxorem aliam duxerit ab officio in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter hostiarios vel lectores, ita vt Euangelium & Apostolum non legat, propterea ne qui Ecclesiæ seruerit publicis officijs seruire videat, qui vero tertiam (quod nec dicendum est) acceperit, absentibus biennio postea inter laicos reconciliatus p
- K V** ¶ Presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, vel quilibet (pœnitentiam communicet. Ecclesiæ deputatus clericus, si intra ciuitatem non fuerit, vel in loco in quo Ecclesia est, aut castella, aut vici sunt, aut villæ, si ad Ecclesiam, aut ad sacrificium quotidianum non venerit, clericus non habeatur, si castigatus per satisfactionem veniam ab episcopo voluit promereri.
- L VI** ¶ Itemq; puella dei nec familiaritatè habeat cum confessore, aut cum quolibet laico sanguinis alieni, aut conuiuium sola adeat, nisi vbi seniorum, aut honestorum, aut viduarum honestarumq; frequentia, vbi honeste confessor quilibet cum plurimorum testimonio testium conuiuio interesse possit, cum lectoribus autem in ipsorum domibus non admittendas penitus, nec videndas nisi forte consanguinea soror sit vel vterina.
- M VII** ¶ Placuit vt si quorumcunq; clericorum vxores peccauerint (ne forte licentiam peccandi plus habeant) accipiant mariti earum hanc potestatem præter necem custodiendi, ligandi in domo sua ad ieiunia salutaria non mortifera eas cogentes, ita vt inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia non habeant, cum vxoribus autem ipsi quæ peccauerint, nec cibos sumant, nisi forte ad timorem dei acta pœnitentia reuertantur.
- N VIII** ¶ Si quis post baptismum militauerit, & chlamydem sumpserit, aut cingulum ad necandos fideles, etiã si graua non admiserit, si ad ad clericum admittus fuerit diaconi nõ accipiat dignitatè.
- O IX** ¶ Nulla professa vel vidua absente episcopo vel presbytero in domo sua antiphonas cū con-

cum confessore vel seruo suo faciat, lucernarium vero nisi in ecclesia non legatur, aut si legatur in villa præsentē episcopo vel presbytero vel diacono legatur.

X ¶ Clericos, siquidem obligati sunt vel pro æquatione, vel de gñe alicuius domus, non ordinandos nisi probatę vitę fuerint, & patroni consensus accefferit. **A**

XI ¶ Si quis de potentibus clericū aut quēlibet pauperiorē, aut religiosum expolauerit, & mandauerit eum ad se venire episcopus vt audiatur & cōtempserit, inuicem mox scripta percurrant per omnes prouincię episcopos, & quoscunq; audire potuerint, vt excommunicatus habeatur ipse donec obediat vt reddat aliena. **B**

XII ¶ Item vt liberum nulli clerico sit discedere ab episcopo suo, & alteri episcopo communicare, ni forte ei quē episcopus alius libenter habeat de hæreticorū schismate discedentem, & ad fidē catholicā reuertētē. Si qui autem de catholicis discesserint & cōmunionē eorum, vel palam, vel occulte cum eis qui vel excommunicati sunt, vel per sentētiam iam notati fuerint inuenti, habeant illorū ad quos ire voluerint, etiam in dānatione consortiū. **C**

XIII ¶ De his qui intrant in ecclesiā, & apprehenduntur nunquā communicare admoneantur. Quod si non communicant, ad pœnitentiā accedant, si communicant, non semper abstineant, si non fecerint, abstineantur. **D**

XIII. ¶ Si quis autē acceptā à sacerdote Eucharistiā nō sumpserit, velut sacrilegus ppellat. **E**

XV ¶ Si quis laicus abstinetur ad domū eius, vel clericorū, vel religiosorū, nullus accedat, similiter & clericus, si abstinetur, à clericis deuitetur, si quis cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehēsus, etiā ipse abstinetur, sed hoc pertineat ad eos clericos qui ei⁹ sunt epi, & ad oēs qui cōmoniti fuerint de eo qui abstinetur, siue laico quilibet siue clerico. **F**

XVI ¶ Deuotam peccantē non recipiendā in ecclesiā nisi peccare desierit, & si desinens egerit aptam pœnitentiā decem annis recipiat communionē, priusq; autem in ecclesiam admittatur adorationē ad nullius conuiuium christianę mulieris accedat, quod si admīssa fuerit, etiam hæc quę eam receperit habeatur in absentia, corruptorē etiam par pœna cōstringat. Quę autem maritum acceperit non admittatur ad pœnitentiā, nisi adhuc ipso uiuente marito caste viuere ceperit, aut postquā ipse decefferit. **G**

XVII ¶ Si quis habēs vxorē fidelis, si concubinam habeat nō communicet. Cæterum is qui non habet vxorē & pro vxore concubinam habet à cōmunionē non repellatur, tamen vt vnus mulieris, aut vxoris, aut concubinę, vt ei placuerit fit coniunctione cōtentus, alias vero viuens abijciatur, donec desinat & ad pœnitentiā reuertatur. **H**

XVIII ¶ Si qua vidua episcopi aut presbyteri, aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea conuiuium sumat, nunquā communicet, moriētī tātum ei sacramentum subueniat. **I**

XIX ¶ Epi vel pbrī siue diaconi filia, si deuota fuerit & peccauerit, & maritum duxerit, si eam pater vel mater in affectum receperint, à cōmunionē habeantur alieni, pater vero causas in concilio nouerit se præstaturum. Mulier autē non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto egerit pœnitentiā, si autem viuente eo secesserit & pœniterit, nullo modo nisi vitę deficiēs accipiat communionē. **K**

XX ¶ Quāuis pene ubiq; custodiatur, vt absq; epō chrisma nemo cōficiat, tamē quia in aliquibus locis vel puincijs pbrī dicuntur chrisma cōficere, placuit ex hac die nullum aliū nisi ep̄m chrisma cōficere, & p̄ diocesim destinare, ita vt de singulis ecclesiis ad episcopum ante diē paschæ diaconi destinētur, aut subdiaconi qui cōfectū chrisma ab epō destinatum ad diē paschæ possint ad tēpus deferre. Episcopo sane certū ē quod omni tēpore licet chrisma cōficere, sine consciētia autem ep̄i nihil penitus presbyteri agere præsumant. Statutū vero est diaconum non chrismare, sed pbr̄m absente episcopo, præsentē vero nō, nisi ab ipso fuerit p̄ceptū. Hmōi constitutionē meminere semp archidiaconus vel præsentibus vel absentibus ep̄is suggerendam, vt eam & ep̄i custodiant, & presbyteri non relinquant. **L**

Patronus episcopus subscripsi, Marcellus ep̄s subscripsi, Afrodisius ep̄s subscripsi, Alician⁹ episcopus subscripsi, Olimpius ep̄s subscripsi, Asterius ep̄s subscripsi, Lampadius episcopus subscripsi, Serenus episcopus sub. Iocundus ep̄s subscripsi, Seuerus ep̄s subscripsi, Leonas episcopus subscripsi, Hilarius ep̄s subscripsi, Florus ep̄s subscripsi, Leporius ep̄s subsc. Aurelianus episcopus subscripsi, Eustochius episcopus subscripsi, Lampadius episcopus subscripsi, Exuperantius episcopus subscripsi.

XXI ¶ Regula fidei contra omnes hæreses quam maxime contra Priscillianistas episcopi Tarraconensis Carthaginēsis Lusitani & Beticī fecerunt ex præcepto papæ Leonis, & ad Balconium episcopum Galicię transmiserunt. Ipsi etiam & supra scripta viginti canonum capitula statuerunt in concilio Toletano. **M**

¶ Assertio

Concilium Toletanum primum.

¶ Assertio fidei eiusdem Concilij.

N Redimus in vnum veꝛ deum patre om̄ipotente, & filium, & sp̄m sanctum, visibilium factorē, per quē oīa facta sunt in celo & in terra, vnum deū, & vnam eē diuine substantiæ trinitatē. Patre aut̄ non esse filiū ip̄m, sed habere filiū qui pater nō sit, filiū nō esse patre, sed filiū dei de patris esse natura, sp̄m quoq; eē paracletū, qui nec p̄ sit ip̄e, nec filius, sed à patre filioq; pcedēs. Est ergo ingenitus p̄, genitus filius, nō genitus paracletus sed à patre filioq; procedēs. Pater est cuius vox h̄c audita est de celis. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui, ip̄m audite. Filius est q̄ ait: Ego à patre exiui, & à deo veni in hunc mundū. Paracletus ē sp̄s de quo filius ait: Nisi ego abiero ad patre, paracletus nō veniet. Hanc trinitatē psonis distinctā substantia vnica, virtute & p̄tate & maiestate indiuisibilē indifferētē, p̄ter hāc nullā credimus diuinā esse naturā, vel angeli, vel sp̄s, vel virtutis alicuius quæ deus credat. Hunc ergo filiū dei deū natū à patre, ante om̄e om̄ino principiū sanctificasse vteꝛ virginis Mariæ, atq; ex ea veꝛ: hoīem sine virili generatū femine suscepisse, duabus dūtaxat naturis, id ē, deitatis, & carnis in vnam conuenientibus om̄ino psonā, id ē, dñm n̄m Iesum Ch̄m. Nec imaginariū corpus, aut phantasmatis alicuius in eo fuisse, sed solidū atq; veꝛ: hūc & elurisse, & sitisse, & doluisse, & fleuisse, & oēs corporis iniurias ptulisse. Postremo à Iudæis crucifixum, & sepultū, & tertia die resurrexisse, conuersatū postmodū cū discipulis suis, & quadragesima post resurrectionē die ad celū ascēdisse. Hunc filiū hoīs etiā filiū dei, & filiū dei & hoīs filiū appellamus. Resurrectionē vero futurā humanæ credimus carnis, animā aut̄ hoīs nō diuinæ esse substantiæ, aut dei p̄ris, sed creaturā dei voluntate creatā. Si qs aut̄ dixerit, aut crediderit à deo om̄ipotente mundū hunc factū nō fuisse, atq; oīa eius instrumenta, anathema sit. Si qs dixerit vel crediderit filiū eundē esse patre, vel paracletū, anathema sit. Si qs dixerit atq; crediderit deū patre eundē esse filiū, vel paracletum, anathema sit. Si qs dixerit vel crediderit paracletū esse, vel patre, vel filiū, anathema sit. Si qs crediderit vel dixerit carnē tm̄ sine anima à filio dei fuisse susceptā, anathema sit. Si qs dixerit v̄ crediderit Ch̄m innascibilē esse, anathema sit. Si qs dixerit vel crediderit deitate nascibilē eē, anathema sit. Si qs dixerit vel crediderit deitate Ch̄i cōuertibilē fuisse, vel passibilē, anathema sit. Si qs dixerit vel crediderit altereꝛ deū eē p̄fice legis, altereꝛ euāgelioꝛ, anathema sit. Si qs dixerit v̄ crediderit ab altero deo mū dū factū fuisse, & nō ab eo, de quo scriptū est: In principio fecit deꝛ celū & terrā, anathema sit. Si qs dixerit, vel crediderit corpa humana nō resurgere post mortē, anathema sit. Si qs dixerit, vel crediderit aiām humanā dei portione, vel dei eē substātiām, anathema sit. Si qs dixerit vel crediderit alias scripturas p̄ter quas ecclesia Catholica recipit in autoritate hūdas vel esse venerandas, anathema sit. Si qs dixerit vel crediderit deitatis, & carnis vnā in Ch̄o eē naturā, anathema sit. Si qs dixerit, vel crediderit esse aliqd̄ qd̄ se extra diuinā trinitatē possit ostēdere, anathema sit. Si qs astrologiæ vel mathesi existimat eē credēdum, anathema sit. Si qs dixerit, vel crediderit cōiugia hoīm quæ sc̄m legē diuinā licet habere execrabilia eē, anathema sit. Si quis dixerit, vel crediderit carnes aut̄ seu pecudū quæ ad escā datæ sunt, nō tm̄ pro castigatōe hoīm abstīnēdas, seu execrandas eē, anathema sit. Si qs in errore Priscilliani sectam sequit̄, vel p̄fiteꝛ, vt aliud in salubri baptismo contra sedem sancti Petri faciat, anathema sit.

¶ Explicit regula fidei catholicæ aduersus Priscillianistas, Patronus ep̄s subscripti, Marcellianus ep̄s subscripti, Afridius ep̄s subscripti, sancti, & alij ep̄i q̄ interfuerunt Concilio.

Incipiunt capitula concilij secundi Toletani.

¶ De his quos parentes ab infantia in clericali officio mancipauerūt, si postea voluntatem habeant nubendi	1	¶ De clerico qui ad aliam transit Ecclesiam, & qui eum receperit.	2	¶ Ut nullus à subdiaconatu & supra extra-	3
				neam habeat mulierem.	3
				¶ Ut quicquid de iure Ecclesiæ Clerici tenuerunt, post obitum eorum ad Ecclesiam reuertatur	4
				¶ De his qui se proximis suis copulāt, vt à comunione Christi separentur.	5

Incipit Concilium Toletanum secundum habi-

tum Era. D.LXV. anno quinto Amalrici regis.

O VM IN VOLVNTATE DOMINI APVD TOLETANAM VRBEM SANCTORUM EPISCOPORUM PRÆSENTIA CONVENISSET, & DE INSTITUTIS SANCTORUM PATRUM CANONUMQ; DECRETIS COMMÉMORATIO HABERETUR, NOBIS IN VNUM POSITIS PLACUIT, VT SI QUAE IN ANTIQUIS CANONIBUS MINIME COMMÉMORATA SUNT SALUBRI TRACTATU AC DILIGENTI CONSIDERATIONE INSTITUANTUR. SI QUAE VERO IN ANTERIORIBUS SUNT

